

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maruša Pavlin

Socialno podjetništvo na področju gostinstva v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maruša Pavlin

Mentorica: red. prof. dr. Aleksandra Kanjuo Mrčela

Socialno podjetništvo na področju gostinstva v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

Zahvala

*Zahvaljujem se mentorici
za pomoč in usmerjanje pri izdelavi diplomskega dela.*

*Zahvaljujem se staršem in družini
za moralno in finančno podporo v času študija.*

*Za konec pa se zahvaljujem mojemu partnerju,
ki mi vseskozi nesebično stoji ob strani.*

Socialno podjetništvo na področju gostinstva v Sloveniji

Diplomsko delo z naslovom Socialno podjetništvo na področju gostinstva v Sloveniji se ukvarja s tematiko socialnega podjetništva predvsem na področju gostinstva. Socialno podjetništvo je pojem, ki ima več definicij, zato jih je za lažje razumevanje socialnega podjetništva predstavljeno več. Poleg definicij socialnega podjetništva avtorica predstavi tudi GEM raziskavo o socialnem podjetništvu. Ker je to področje v Sloveniji zakonsko urejeno šele nekaj let, je avtorica povzela Zakon o socialnem podjetništvu ter uredbe, ki spadajo k izvajanju zakona. Diplomsko delo prav tako povzame bistvo Strategije razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016. Avtorica s predstavitevijo izbranega primera, to je Gostilna dela, ponazori stanje socialnega podjetništva na področju gostinstva v Sloveniji, poleg tega pa opravi še intervju z direktorico socialnega podjetja, z restavracijo Gostilna dela. Poleg tega so predstavljeni še dodatni primeri, ki podkrepijo stanje v Sloveniji, dodan pa je tudi uspešen primer iz tujine, ki lahko služi kot primer dobre in zelo uspešne prakse.

Ključne besede: socialno podjetništvo, GEM raziskava, zakonska ureditev, gostinstvo, Gostilna dela.

Social Entrepreneurship in restaurants in Slovenia

The thesis entitled Social Entrepreneurship in restaurants in Slovenia is dealing with the topic of social entrepreneurship especially in the field of restaurants. Social entrepreneurship is a concept that has many definitions, so the author presents various definitions. In addition the author adds the GEM survey which analyzes social entrepreneurship. Since this area has only been regulated in Slovenia for just a few years, the author summarizes the Law on Social Entrepreneurship and adds a summary of the Development Strategy of social entrepreneurship for the period 2013–2016. The author illustrates the area of social entrepreneurship with the case of a restaurant called Gostilna dela. In addition to that case the author adds some successful cases in Slovenia, who are also working in a field of social entrepreneurship. The author also adds a successful foreign case, which can be shown as a case of a very successful practice.

Key words: social entrepreneurship, GEM survey, statutory regulation, restaurants, Gostilna dela.

Kazalo

1 Uvod.....	6
2 Socialno podjetništvo	7
2. 1 Socialno podjetništvo v Sloveniji	10
2. 1. 1 Raziskava GEM–študija socialnega podjetništva	11
2. 2 Zakonska ureditev.....	13
2. 2. 1 Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP, Ur. l. RS št. 20/11)	13
2. 2. 2 Pravilnik o spremljanju poslovanja socialnih podjetij	16
2. 2. 3 Uredba o določitvi dejavnosti socialnega podjetništva.....	16
2. 3 Strategija razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016	16
2. 4 SWOT analiza socialnega podjetništva v Sloveniji.....	22
3 Socialno podjetništvo v gostinstvu.....	29
3. 1 Primer dobre prakse v Sloveniji: Gostilna Dela	30
3. 1. 1 CenterKontura d.o.o.....	31
3. 1. 2 Gostilna dela	32
4 Sklep.....	35
5 Literatura	37
Priloga	40
Priloga A: Intervju z direktorico Gostilna dela	40

1 Uvod

Socialno podjetništvo je v Sloveniji vedno bolj razširjeno. Ravno zato sem se odločila, da diplomsko nalogo namenim pregledu socialnega podjetništva v Sloveniji, predvsem na področju gostinstva. Skozi diplomsko nalogo se bom poskušala osredotočiti na raziskovalno vprašanje, ki se glasi: *Kakšen je potencial in kakšne so možnosti razvoja socialnega podjetništva na področju gostinstva v Sloveniji?* Predmet moje analize so gostinci, ki se odločajo za socialno podjetništvo ter gostinci, ki socialno podjetništvo že izvajajo.

Za začetek bom predstavila kaj socialno podjetništvo je. Kot bomo lahko videli ima socialno podjetništvo več definicij in mnogo avtorjev navaja, da še vedno ne obstaja enotna definicija, ki bi bila sprejemljiva v vseh državah. Predstavila bom stanje socialnega podjetništva v Sloveniji in GEM raziskavo, ki so jo opravili na področju socialnega podjetništva v 49 državah sveta. Za razvoj socialnega podjetništva je zelo pomembna primerna zakonska ureditev, zato bom predstavila Zakon o socialnem podjetništvu, ki je stopil v veljavo leta 2012, Pravilnik o spremljanju poslovanja socialnih podjetij, Uredbo o določitvi dejavnosti socialnega podjetništva ter Strategijo razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016, kateri bom namenila nekaj več pozornosti.

Nadalje bom predstavila socialno podjetništvo na področju gostinstva, kjer bom predstavila primer dobre prakse v Sloveniji. To je primer Gostilne dela, zaradi katerega sem se odločila sploh pisati diplomsko nalogo na temo socialnega podjetništva. Dodala pa bom tudi nekatere bolj uspešne slovenske primere in en primer iz tujine.

V zaključku bom predstavila ugotovitve do katerih sem prišla pri raziskovanju na temo socialnega podjetništva v gostinstvu in odgovorila na raziskovalno vprašanje.

2 Socialno podjetništvo

Pri iskanju virov o socialnem podjetništvu sem spoznala veliko različnih definicij in pomenov socialnega podjetništva.

Kot navaja Slapnik (2010) v svojem članku, koncept socialnega podjetništva izhaja iz 19. stoletja, iz časa ko so se pojavile nove oblike organizacij in podjetij. Pojem socialna ekonomija je prvi uporabil francoski ekonomist Charles Dunoyer leta 1830. Za socialno ekonomijo je veljalo vse, kar je bilo v dobro vsem ljudem (Slapnik 2010). Danes pa pod pojmom socialno podjetništvo razumemo novo statusno obliko podjetja, ki nudi potencialni družbeno politični odgovor na krizo klasičnega tržnega podjetništva in celotnega sistema tržne ekonomije (Zidar 2013).

Po mojem mnenju bi kot najbolj ustrezno definicijo izpostavila definicijo Bornsteina in Davisa (2010), ki socialno podjetništvo opredeli kot proces v katerem državljani, posamezniki gradijo oziroma spreminjajo institucije tako, da iščejo napredne rešitve na področju socialne problematike (na primer revščina, bolezni, nepismenost, podnebne spremembe, človekove pravice, ...), predvsem za to, da izboljšajo kvaliteto življenja (Bornstein in Davis 2010). Dees (Dees v Bornstein in Davis 2010, 1) meni, da so socialni podjetniki inovatorji, predvsem v pomenu tako imenovane kreativne destrukcije. S tem misli, da na novo ustvarjajo javne vrednote, stremijo k novim priložnostim, izumljajo in se prilagajajo okolici (Bornstein in Davis 2010).

V Sloveniji je socialno podjetništvo del javnih politik na področju gospodarstva in socialnih zadev. Po Strategiji razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016 (v nadaljevanju Strategija), socialno podjetništvo predstavlja trajnostni koncept gospodarstva, katerega *»odlikuje odpornost na tržne pretrse, velik potencial za socialno integracijo in zaposlovanje ter odlična prilagojenost lokalnim izzivom«* (Strategija 2012). Socialno podjetništvo je po definiciji Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) *»oblika podjetništva, ki krepi družbeno solidarnost, spodbuja sodelovanje ljudi in prostovoljsko delo«* (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014). Zakon o socialnem podjetništvu (v nadaljevanju ZSocP) v svojem tretjem členu socialno podjetništvo opredeli kot

»trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva ali trajno opravljanje drugih dejavnosti pod posebnimi pogoji zaposlovanja, s proizvodnjo in prodajo proizvodov ali opravljanjem storitev na trgu, pri čemer ustvarjanje dobička ni izključni niti glavni cilj opravljanja dejavnosti.

Socialno podjetništvo krepi družbeno solidarnost in kohezijo, spodbuja sodelovanje ljudi in prostovoljsko delo, krepi inovativno sposobnost družbe za reševanje socialnih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov, zagotavlja dodatno ponudbo proizvodov in storitev, ki so v javnem interesu, razvija nove možnosti zaposlovanja, zagotavlja dodatna delovna mesta ter socialno integracijo in poklicno reintegracijo najbolj ranljivih skupin ljudi na trgu dela (cilji socialnega podjetništva)« (Zakon o socialnem podjetništvu, 3. čl.).

Socialno podjetništvo v članicah Evropske unije nima enotne definicije. Literatura v zadnjih letih pogosto navaja Listino načel socialne ekonomije (v nadaljevanju Listina), ki jo od leta 2002 predstavlja in oglašuje organizacija Socialna ekonomija Evrope (Social Economy Europe). Le-ta združuje zadruga, vzajemne družbe, združenja in fundacije prav tako pa tudi druge oblike podjetij, ki delujejo po načelih Listine (Strategija 2012). Socialna ekonomija Evrope opredeli, da se socialna podjetja, ne glede na svojo pravno obliko, od profitno usmerjenih razlikujejo predvsem v:

- prednost pred cilji kapitala dajejo individualnim in socialnim ciljem,
- prostovoljnim in odprtim članstvom,
- demokratičnem nadzoru s strani članov,
- kombinaciji interesov članov/uporabnikov in/ali splošnega interesa,
- zagovarjanju in izvajanju načel solidarnosti in odgovornosti,
- samostojnem upravljanju in neodvisnosti od javnih avtoritet/organov,
- večina presežkov se uporablja za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja, storitev v interesu članov/uporabnikov in/ali splošnega interesa (Social Economy Europe 2002).

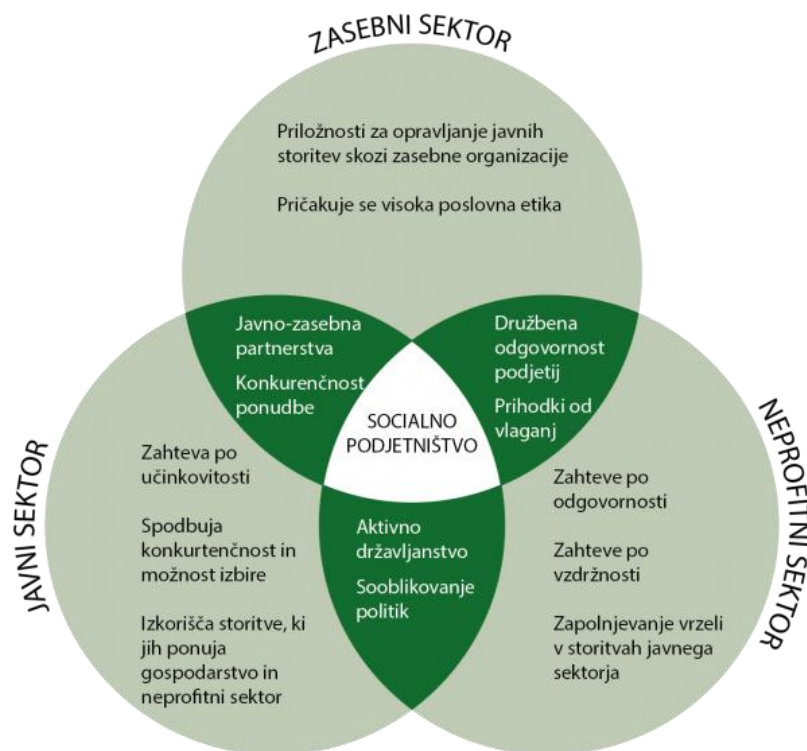
Listina načel socialne ekonomije poudarja naslednje temelje socialnega podjetništva:

- načelo solidarnosti in vpletenosti posameznika v proces aktivnega državljanstva,
- ustvarjanje visoko kvalitetnih delovnih mest in izboljšanja kvalitete življenja ter ponuja okvir za razvoj novih oblik dela in podjetij,
- pomembno vlogo v lokalnem razvoju in socialni koheziji,

- poudarjanje družbene odgovornosti,
- je dejavnik demokracije,
- prispeva k stabilnosti in raznolikosti gospodarskih tržišč,
- je odgovor na prioritete in strategije Evropske unije (na primer: socialna kohezija, polna zaposlenost, boj proti revščini, demokracija, boljše vladanje, trajnostni razvoj, in podobno) (Social Economy Europe 2002).

Naj omenim še zelo zanimivo umestitev socialnega podjetništva v okolju zasebnega sektorja, javnega sektorja in neprofitnega sektorja. O socialnem podjetništvu govorimo kot o delu ekonomije, ki se nahaja med zasebnim sektorjem (želja po dobičku), javnim sektorjem (motiv javnega dobrega) in neprofitnim sektorjem (motiv družbene odgovornosti) (Socialni inovatorji 2014).

Slika 2. 1: Umeščenost socialnega podjetništva

Vir: Socialni inovatorji (2014).

Zanimiva je tudi opredelitev socialnih podjetij z vidika Evropske unije, saj v svoji Pobudi za razvoj socialnega podjetništva (Social Business Initiative, COM 2011/682/2) opredeli socialna podjetja:

- *»za katera je socialni ali družbeni cilj v interesu skupnosti razlog za opravljanje poslovnih dejavnosti, kar se pogosto odraža v velikem številu socialnih inovacij,*
- *ki dobiček načeloma ponovno investirajo za uresničitev tega socialnega cilja in*
- *pri katerih se to poslanstvo odraža tudi v organizacijski strukturi in lastniških razmerjih, saj spoštujejo demokratično načelo, načelo udeležbe ter socialno pravičnost«* (Strategija 2012).

2. 1 Socialno podjetništvo v Sloveniji

Socialno podjetništvo je v Sloveniji prisotno že dalj časa, obstajalo je že pred sprejetjem ZSocP. Po Zidar in Rihter (Zidar in Rihter 2010) socialna ekonomija in socialno podjetništvo v Sloveniji nista nova pojma, predstavljata pa novo razvojno paradigmo tudi na področju vključevanja in zaposlovanja ranljivih skupin na trg dela. Kot lahko preberemo v Strategiji lahko zametke socialnega podjetništva najdemo že v 14. stoletju, ko so se ustanavljali različni skladi. Mejniki za razvoj združništva in s tem začetek socialnega podjetništva je Zemljiška odveza iz leta 1848, ki označuje konec fevdalnega družbenega reda (Strategija 2012). Pomemben za razvoj socialnega podjetništva je tudi prvi zakon o združništvu, ki je bil sprejet leta 1873, spodbudil pa je ustanavljanje hranilnic, posojilnic, kmetijskih in obrtnih zadrug ter kasneje tudi specializirane zadruge. V 19. stoletju je na temeljih vzajemnosti in načel socialnega podjetništva delovala tudi Vzajemna Zavarovalnica (Strategija 2012). Od osamosvojitve naprej pa velja poudariti predvsem razvoj socialnega podjetništva na področju zaposlovanja oseb z invalidnostjo, kjer se tovrstni problem rešuje že od leta 1976 dalje in je pri vključevanju ranljivih ciljnih skupin tudi uspešen (Strategija 2012).

Tudi po Zidar in Rihter (2010) se socialno podjetništvo v tem trenutku razvija predvsem preko invalidskih podjetij in zaposlitvenih centrov, ki delujejo na podlagi Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI, Ur. l. RS št. 16/2007–UPB2). Zanimivo je, da so bila invalidska podjetja v Sloveniji ustanovljena pred letom 1976 kot invalidske delavnice, le-te pa so se leta 1988 preoblikovale v invalidska podjetja (Zidar in Rihter 2010).

Rada bi omenila še raziskavo KMU forschung Austria (KMU forschung Austria 2007, 2–3), ki je nastala pred sprejetjem Zakona o socialnem podjetništvu. Raziskava je iz leta 2007, v njej pa lahko preberemo, da v Sloveniji še vedno ni uradne definicije socialnega podjetništva, kar se je do danes zelo spremenilo in mislim, da je stanje socialnega podjetništva in socialne ekonomije v Sloveniji izboljšalo in predvsem zelo napredovalo. V raziskavi menijo, da se stanje počasi izboljšuje, predvsem pa poudarijo zgodnje začetke prej omenjenih invalidskih delavnic, kasneje invalidskih podjetij. KMU forschung Austria opredeli tipe slovenskih organizacij, ki delujejo v socialni ekonomiji. Razdeli jih glede na obliko oziroma strukturo ter jih oceni. Ti tipi so naslednji:

- *Socialne kooperative*: jih je zelo malo in ne delujejo dobro po kriterijih, ki jih opredeli raziskava, tu predvsem izpostavijo, da ni zadovoljivih statističnih podatkov.
- *Socialna podjetja*: jih je prav tako malo, problem je nejasna definicija. Poleg tega ni posebnih regulativnih pravil, ki bi opredelile pravni status podjetja. Finančno okolje za njih ni vzpodbudno.
- *Prostovoljske organizacije*: so številčne, vendar brez posebne profesionalne moči.
- *Socialno orientirana društva*: so številčna, niso pa zmožna ustvariti zaposlovanja in integrirati vse ranljive skupine.
- *Humanitarne organizacije*: dobro razvite, orientirane v smeri klasičnega humanitarizma, niso pa usmerjene oziroma ne izvajajo ekonomskih aktivnosti.
- *Okoljevarstvene organizacije*: veliko lokalnih skupin, ki so še v fazi razvoja.
- *Agencije za razvoj podeželja in inovacijski centri za podeželske regije*: so številne, ampak imajo nizke kapacitete zaposlenih, ki bi lahko delovali v agencijah.
- *Kooperativne mladinske storitve*: obstaja nekaj mladinskih centrov, ki so jih ustanovile javne institucije.
- *Društva*: enormno število, vendar ne morejo zaposlovati in ustvarjati novih delovnih mest (KMU forschung Austria 2007, 2–3).

2. 1. 1 Raziskava GEM–študija socialnega podjetništva

Socialno podjetništvo so raziskali tudi v raziskavi GEM, kar predstavlja Global Entrepreneurship Monitor (Rebernik in drugi 2010, 103–119). Socialno podjetništvo v omenjeni raziskavi »razumemo kot posameznike ali organizacije, ki so vključene v zgodnjo podjetniško aktivnost, ki nosi v sebi določeno socialno noto« (Rebernik in drugi 2010, 103). Za osnovni kazalec socialnega podjetništva so raziskovalci imenovali SEA indeks (social

early-stage entrepreneurial activity), ki predstavlja delež odraslega prebivalstva v starosti od 18 do 64 let, ki se vključuje v zgodnjo socialno podjetniško aktivnost. Aktivnost so računali v 49 državah, povprečna vrednost kazalca SEA pa je znašala 1,8 odstotka. V Sloveniji kazalec znaša 2,05 odstotka in nas postavlja na sredino lestvice, med evropskimi državami pa nas postavlja na 9. mesto izmed dvajsetih držav (med Latvijo in Veliko Britanijo). Indeks SEA je najnižji v Gvatemali, najvišji pa v državi Tonga. Po menenju raziskovalcev številni razlogi podpirajo tezo, da je *»socialnega podjetništva več v manj razvitih okoljih v splošnem zato, ker so tovrstni problemi v manj razvitih okoljih bolj razvit«*. Nasproti pa imamo tudi tezo, ki pravi, da je *»tovrstnega podjetništva več v razvitejših in bogatejših okoljih zato, ker se posamezniki, ki zadovoljijo svoje potrebe, nato usmerijo v zadovoljevanje osnovnih potreb drugih«* (Bosma in drugi 2010 v Rebernik in drugi 2010, 104).

Zanimiva je tudi razdelitev raziskave na štiri tipe socialnega podjetništva. Razdelitev so raziskovalci opravili glede na naslednje značilnosti:

- poudarek na socialnih ciljih v primerjavi z ekonomskimi,
- strateška usmerjenost poslovanja in ustvarjanje dohodka,
- inovativnost.

Štirje tipi socialnega podjetništva v ramsikavi GEM so:

- *»Tip 1: Tradicionalno socialno podjetništvo (visok delež socialnih ciljev v vseh ciljih podjema oziroma podjetja, poslovanje ni usmerjeno v doseganje dobička, inovativnost ni poudarjena),*
- *Tip 2: Neprofitno socialno podjetništvo (visok delež družbeno-socialnih ciljev v vseh ciljih podjema oziroma podjetja, poslovanje ni usmerjeno v doseganje dobička, poudarjena inovativnost),*
- *Tip 3: Mešano socialno podjetništvo (visok delež socialnih ciljev v vseh ciljih podjema oziroma podjetja, poslovanje je usmerjeno v doseganje dobička ali srednje visok delež socialnih ciljev v vseh ciljih podjema oziroma podjetja, poslovanje ni usmerjeno v doseganje dobička),*
- *Tip 4: Profitno socialno podjetništvo (srednje visok delež socialnih ciljev v vseh ciljih podjema oziroma podjetja, poslovanje je usmerjeno v doseganje dobička ali nizek delež socialnih ciljev v vseh ciljih podjema oziroma podjetja)«* (Rebernik in drugi 2010, 107).

Mešani tip socialnega podjetništva je najbolj razširjen tip v Sloveniji in predstavlja 34 odstotkov celotnega socialnega podjetništva. Sledi mu neprofitno socialno podjetništvo z 28 odstotki, profitno socialno podjetništvo s 14 odstotki ter tradicionalno socialno podjetništvo s 12 odstotki celotnega socialnega podjetništva v slovenskem gospodarstvu.

Raziskovalci so raziskavi dodali tudi nekatere trditve, ki so jih nato ocenjevali slovenski izvedenci za socialno podjetništvo. Izvedenci menijo, da kar se tiče socialnega podjetništva v Sloveniji, družba in okolje pričakujeta od podjetij, da vrnejo del dobička nazaj v skupnost tako, da podprejo družbene in okoljske projekte. Pomembna je tudi trditev, da bi podjetja morala več vlagati v družbeno odgovorne aktivnosti, če si želijo povrniti zaupanje javnosti ter da okoljske in tudi družbene probleme v splošnem lahko bolj učinkovito rešujejo podjetniki in podjetja kot pa vlada (Rebernik in drugi 2010).

V zaključku raziskave raziskovalci menijo, da je področje socialnega podjetništva še vedno slabo raziskano, predvsem zaradi majhnega števila mednarodnih raziskav ter zajemanja lokalnih vzorcev pri teh raziskavah. Je pa raziskava GEM pokazala, da Slovenija na področju socialnega podjetništva ne odstopa od drugih držav tako imenovanega inovacijskega gospodarstva, in zato menim, da se slovensko socialno podjetništvo zagotovo razvija v pravi smeri.

2. 2 Zakonska ureditev

Socialno podjetništvo v Sloveniji zakonsko ureja Zakon o socialnem podjetništvu. Poleg zakona pa socialno podjetništvo ureja tudi Pravilnik o spremljanju poslovanja socialnih podjetij, Uredba o določitvi dejavnosti socialnega podjetništva ter Strategija razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016. Zaradi lažjega razumevanja stanja socialnega podjetništva v Sloveniji bom na kratko predstavila omenjen Zakon, Pravilnik in Uredbo. Strategijo bom predstavila v naslednjem poglavju, saj menim, da ima velik pomen za uspešno delovanje socialnega podjetništva v Sloveniji.

2. 2. 1 Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP, Ur. l. RS št. 20/11)

Zakon o socialnem podjetništvu (v nadaljevanju ZSocP) je bil sprejet 7. marca 2011, v veljavo pa je stopil 1. januarja 2012. ZSocP vsebuje 51 členov, ki urejajo in zakonsko določajo socialno podjetništvo. Povzela bom samo člene, ki se mi zdijo pomembni za mojo diplomsko nalogo.

- *3. člen – opredelitev socialnega podjetništva in ciljev:* ZSocP opredeli kaj je socialno podjetništvo in kaj so cilji socialnega podjetništva,
- *4. člen – načela in zahteve socialnega podjetništva:* ZSocP opredeli po katerih načelih morajo biti ustanovljene nepridobitne pravne osebe in po katerih načelih morajo poslovati. Ta načela so naslednja: načelo avtonomne pobude in nepridobitnega namena ustanovitve, načelo opravljanja dejavnosti v javnem interesu, prostovoljnost delovanja, načelo neodvisnosti, načelo tržne naravnosti, načelo vključevanja prostovoljskega dela in enakopravnosti članstva, načelo sodelovanja deležnikov pri upravljanju in neprofitnost delovanja ter preglednost poslovanja, načelo javno koristnega delovanja.
- *5. člen – področja in dejavnosti socialnega podjetništva:* ZSocP opredli področja delovanja socialnega podjetništva, ki pa je zelo raznolik in zajema veliko področij delovanja (na primer: socialno in družinsko varstvo, varstvo invalidov, varstvo in promocija zdravja, zagotavljanje socialne vključenosti, ekološka proizvodnja hrane, ohranjanje in zaščita okolja in živali, spodbujanje zelene energije, segmenti turizma in kulture, reševanje in zaščita, spodbujanje razvoja lokalnih skupnosti, zaposlovanje invalidov (kar bolj podrobno ureja tudi 6. člen ZSocP), ...).
- *8. člen – socialno podjetje:* tu ZSocP razdeli podjetja na dva tipa socialnih podjetij, ki jih poznamo v Sloveniji:
 - *Tip A:* socialno podjetje, ki je »ustanovljeno za trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva na način, da bo trajno zaposlovala najmanj enega delavca v prvem letu in najmanj dveh delavcev v nadaljnjih letih poslovanja«,
 - *Tip B:* socialno podjetje, ki je »ustanovljeno za zaposlovanje oseb iz 6. člena tega zakona, na način, da bo določeno dejavnost opravljala s trajnim zaposlovanjem najmanj tretjine delavcev od vseh zaposlenih delavcev«.

Socialno podjetje pa mora ves čas poslovati po prej omenjenih načelih tega zakona.

- *11. člen – neprofitnost delovanja:* ZSocP poudari, da mora podjetje dobiček in presežke prihodkov nad odhodki iz dejavnosti socialnega podjetja namenjati za opravljanje teh dejavnosti oziroma za druge, s tem zakonom določene namene. Izjemoma se lahko posredno deli dobiček in presežke, vendar znesek ne sme presegati 20 odstotkov vsega ustvarjenega dobička oziroma presežka.

- 23. člen – *pravice članov*: člani socialnega podjetja odločajo po načelu enakopravnosti, pri odločanju pa ima vsak član le po en glas.
- 24. člen – *udeležba delavcev, prostovoljcev in uporabnikov pri upravljanju*: vsem mora biti zagotovljena možnost, da sodelujejo pri upravljanju socialnega podjetja, vsaj pri odločitvah, ki zadevajo njihovo delovanje.
- 29. člen – *načrtovanje razvoja socialnega podjetništva*: načrtovanje razvoja socialnega podjetništva zagotavlja Strategija, ki jo bom v nadaljevanju podrobneje opredelila. Strategija mora vsebovati določeno strukturo, ki jo predlaga Svet za socialno podjetništvo, potrdi pa jo vlada.
- 30. člen – *izvajanje politik razvoja socialnega podjetništva*: izvajanje zagotavljajo ministrstva in vladne službe.
- 33. člen – *zagotavljanje sredstev*: sredstva se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije in iz drugih domačih in evropskih virov, na načine kot jih določajo zakoni in drugi predpisi.
- 43. člen – *nadzor*: nadzor izvajajo Inšpektorat Republike Slovenije za delo, Davčna uprava Republike Slovenije, Tržni inšpektorat Republike Slovenije, AJ PES ter pristojna ministrstva.

Slapnik (Slapnik 2010) meni, da je bilo nujno sprejeti ZSocP, saj smo zaradi vseh demografskih sprememb kot so nizka rodnost, daljša življenjska doba in staranje prebivalstva, to potrebovali. Problem po njegovo predstavlja tudi struktura brezposelnosti, saj večji delež brezposelnih predstavljajo starejši, iskalci prve zaposlitve, ženske (s predvsem nizko stopnjo izobrazbe) ter težje zaposljive osebe. Trg dela je v Sloveniji zelo nefleksibilen, saj Slapnik (Slapnik 2010) meni, da prevladuje težnja k zaposlovanju za nedoločen čas kot edina sprejemljiva oblika zaposlitve, večina socialnih politik pa je osredotočena na tak model zaposlovanja. Po Slapnik (Slapnik 2010, 16) »do sedaj razvite oblike pomoči brezposelnim osebam, skozi projekte javnih del in subvencioniranja zaposlitev, niso prinesla trajnejše izboljšave zaposlitvenih priložnosti za posebej ranljive skupine ljudi na trgu dela. Nasprotno pa prilagojeno zaposlovanje oseb s statusom invalida v okviru invalidskih podjetij, ki jih lahko uvrščamo med redke oblike socialnih podjetij prisotnih v Sloveniji, predstavlja relativno trajno in stabilno obliko zaposlovanja.« Temeljni cilj zakona pa je vsekakor omogočiti načrtovan in skladen razvoj socialnega podjetništva (Slapnik 2010). Kores (Pavlin 2013) o Zakonu meni, da je nedvomno sprožil predvsem veliko debat o socialnem

podjetništvu, hkrati pa po njenem mnenju izključuje tiste, ki na tem področju delujejo že vrsto let.

2. 2. 2 Pravilnik o spremljanju poslovanja socialnih podjetij

Pravilnik o spremljanju poslovanja socialnih podjetij (v nadaljevanju Pravilnik) je sestavljen iz 14 členov, sprejet je bil 10. aprila 2013, v veljavo pa je stopil 11. maja 2013. Nastal je na podlagi četrtega odstavka 21. člena ZSocP, izdalo pa ga je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Pravilnik ureja predvsem:

- *»način spremljanja poslovanja socialnih podjetij in način ugotavljanja izpolnjevanja pogojev, ki so določeni v ZSocP (2. člen),*
- *vsebino prilog pri registraciji nepridobitne pravne osebe, ki namerava postati socialno podjetje (3. člen),*
- *dokazila o pričetku opravljanja dejavnosti glede števila in strukture zaposlenih, ter dokazila o izpolnjevanju pogojev za ohranitev statusa socialnega podjetja (4. in 5. člen),*
- *pogoje za pridobitev spodbud (6. člen),*
- *pogoje za pridobitev posebnih spodbud iz posameznega ukrepa spodbujanja razvoja socialnega podjetništva (7. člen),*
- *spremljanje upravičenosti in poročanje socialnih podjetij (8., 12. in 13. člen),*
- *način izvajanja nadzora nad porabo finančnih sredstev iz naslova spodbud in oprostitvev (9. člen),*
- *pogoje, ki jih morajo izpolnjevati pravne osebe javnega ali zasebnega prava« (10. člen).*

2. 2. 3 Uredba o določitvi dejavnosti socialnega podjetništva

Uredba o določitvi dejavnosti socialnega podjetništva (v nadaljevanju Uredba) je nastala na podlagi tretjega odstavka 5. člena ZSocP, izdala pa jo je Vlada Republike Slovenije. Ima 4. člene in je v veljavo stopila 17. julija 2012. Uredba določa dejavnosti socialnega podjetništva po področjih, ki so opredeljena v 5. členu ZSocP.

2. 3 Strategija razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016

Strategija razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016 (v nadaljevanju Strategija) je nastala pod okriljem Sveta za socialno podjetništvo (v nadaljevanju Svet). Njena podlaga je Zakon o socialnem podjetništvu, natančneje drugi odstavek 29. člena Zakona.

Strategija v svojem uvodnem delu opredeli temelje socialnega podjetništva ter njegovo poslanstvo in načela, ki sem jih povzela že v poglavju o socialnem podjetništvu. Nadalje, v drugem delu, Strategija predstavi smeri in glavna področja razvoja socialnega podjetništva, ki ga bom bolj podrobno opisala v naslednjem poglavju. Prav tako bom v naslednjem delu bolj potrebno opisala analizo potreb, ki jo predstavi Strategija.

V tretjem delu Strategija predstavi strateške razvojne cilje na področju socialnega podjetništva. Strategija oceni, da je zakonodajni okvir socialnega podjetništva *»nedvomno velika pridobitev in osnova za kvaliteten razvoj področja«*. Glede na SWOT analizo Strategija poda naslednje prioritete strateške razvojne cilje:

- *»povečanje prepoznavnosti socialnega podjetništva in vedenje o načelih socialnega podjetništva,*
- *nadgradnja obstoječega podpornega okolja za podjetništvo,*
- *spodbujanje zaposlovanja ranljivih skupin na trgu dela«* (Strategija 2012, 11).

Tabela 2. 1: Strateški razvojni cilji, področja ukrepanja, ciljne vrednosti do leta 2016 in izvajalci Strategije

STRATEŠKI RAZVOJNI CILJ	PODROČJE UKREPANJA	CILJNA VREDNOST do 2016	IZVAJALEC
1. POVEČANJE PREPOZNAVNOSTI SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA IN VEDENJE O NAČELIH SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA	Izvedba promocijskih akcij in informiranja o socialnem podjetništvu, vključno z izmenjavo domačih in tujih dobrih praks.	Vsaj dve nacionalni akciji promocije in informiranja letno, ki sta namenjeni različnim ciljnim skupinam (gospodarstvo, nevladne organizacije, splošna javnost, potencialni podjetniki, potencialni investitorji) vključno s predstavitevijo lokalnih, nacionalnih ter mednarodnih dobrih praks s področja poslovnih modelov socialnih podjetij in mehanizmov njihovega financiranja.	MDDSZ in ostala ministrstva, pristojna za posamezna področja socialnega podjetništva. Občine
	Informativno - promocijske delavnice, usmerjene v razumevanje socialnega podjetništva in spodbujanje razvoja socialno podjetniške kulture.	Izvedba najmanj 30 informativno - promocijskih delavnic na letnem nivoju za različne ciljne skupine vključno z mladimi, v okviru vstopnih točk VEM.	MGRT
STRATEŠKI RAZVOJNI CILJ	PODROČJE UKREPANJA	CILJNA VREDNOST do 2016	IZVAJALEC

2. NADGRADNJA OBSTOJEČEGA PODPORNEGA OKOLJA ZA PODJETNIŠTVO	Proučitev možnosti prilagoditve zakonodaje s področja podpornega okolja za podjetništvo za dostop socialnih podjetij do koriščenja ukrepov in instrumentov podpornega okolja za podjetništvo.	Priprava predloga dopolnitve zakonodaje s področja podpornega okolja za podjetništvo za dostop socialnih podjetij do koriščenja ukrepov in instrumentov podpornega okolja za podjetništvo.	MGRT
	Dopolnitev obstoječega sistema oblikovanja in razvoja podjetniškega okolja v okviru vstopnih točk VEM na področju splošnega informiranja, osnovnega svetovanja in celostne obravnave socialnih podjetij ter drugih zainteresiranih za socialno podjetništvo.	(1) Izvedeno usposabljanje za svetovalce vstopnih točk VEM o postopku registracije socialnega podjetja oziroma preoblikovanja nepridobitne pravne osebe v socialno podjetje (vpis dostavka »socialno podjetje«) in za splošno razumevanje zakonskih in podzakonskih podlag socialnega podjetništva.	MDDSZ
		(2) Pomoč vstopnih točk VEM pri registracijah vsaj 50 socialnih podjetij. (3) Izvedenih 400 informativnih svetovanj socialnim podjetjem ter drugim zainteresiranim za socialno podjetništvo oz. celostnih obravnav potencialnih socialnih podjetnikov.	MGRT

		(4) Izvajanje usposabljanj in izobraževanj za osebe, odgovorne za poslovanje in za delo z ranljivimi skupinami oseb v socialnih podjetjih po predhodno pripravljenem programu (glej strateški cilj 3). Usposabljanje bodo organizirale vstopne točke VEM, ki bodo usposabljanje izvedle s pomočjo izbranih zunanjih strokovnjakov.	MDDSZ, MGRT
	Svetovanje in promocija socialnega podjetništva kmetijam za nadgradnjo podpornega okolja podjetništvu na podeželju.	Izvajanje svetovanj na terenu v okviru sofinanciranega dela podporne organizacije ministrstva, predvidenih je za 6400 ur takih svetovanj na leto.	MKO
	Nadgradnja javnega naročanja v smeri doseganja pozitivnega socialnega učinka.	Vključevanje spoštovanja načel socialnega podjetništva med kriterije za ponudnike v sistemu javnega naročanja.	MF in ostala ministrstva, pristojna za posamezna področja socialnega podjetništva.
STRATEŠKI RAZVOJNI CILJ	PODROČJE UKREPANJA	CILJNA VREDNOST do 2016	IZVAJALEC
	Spodbude za zaposlovanje ranljivih skupin na trgu	Do 1500 subvencioniranih	

3. SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA RANLJIVIH SKUPIN NA TRGU DELA	dela.	zaposlitev.	
	Razvoj učnih delavnic v socialnih podjetjih tipa B in v nepridobitnih pravnih osebah, ki nameravajo poslovati kot socialna podjetja tipa B z namenom socialne in delovne vključenosti ranljivih skupin na trg dela.	(1) Priprava ter izvedba pilotnih projektov za implementacijo učnih delavnic v socialnih podjetjih tipa B in v nepridobitnih pravnih osebah, ki nameravajo poslovati kot socialna podjetja tipa B.	MDDSZ
		(2) 200 ranljivih oseb vključenih v učne delavnice.	
Razvoj programov za usposabljanje in izobraževanje oseb, odgovornih za poslovanje in za delo z ranljivimi skupinami oseb.	Priprava programa za usposabljanje in izobraževanje oseb, odgovornih za poslovanje in za delo z ranljivimi skupinami oseb.		
	Spodbujanje ustanavljanja socialnih podjetij tipa B v sklopu javnih povabil za	Izvajanje razvojnih programov javnih del v okviru javnih povabil za izbor programov javnih del, in	MDDSZ

	izbor programov javnih del.	sicer z namenom priprave izvajalcev/delodajalcev programov javnih del na ustanovitev socialnega podjetja tipa B za zaposlovanje ranljivih skupin oseb.	

Vir: Strategija (2012, 13–15).

V četrtem delu Strategija predstavi še vlogo države in njenih investicij ter občin pri izvajanju določene politike in doseganju razvojnih ciljev socialnega podjetništva. Strategija tako predstavlja, da je ključnega pomena za uveljavitev socialnega podjetništva predvsem *»usklajeno delovanje ministrstev, občin, gospodarstva, nevladnih organizacij in drugih institucij na vseh nivojih ter širše javnosti, tako z vidika promoviranja in informiranja, kot tudi z vidika načrtovanja in izvajanja ustreznih ukrepov v podporo razvoju in rasti socialnih podjetij«* (Strategija 2012, 16). Strategija opredeli nosilce opredeljenih nalog (posamezna ministrstva in občine ter njihove naloge).

Strategija ima dve prilogi. Priloga A opisuje vlogo socialnega podjetništva v Evropski uniji, Priloga B pa opisuje stanje na področju socialnega podjetništva v Sloveniji (Strategija 2012).

2. 4 SWOT analiza socialnega podjetništva v Sloveniji

Kot sem omenila že prej Strategija predstavi tudi analizo potreb, saj je pri načrtovanju strateških ciljev in iz njih izhajajočih ukrepov za spodbujanje socialnega podjetništva potrebno upoštevati prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti, ki jih predstavi v SWOT analizi.

Tabela 2. 2: SWOT analiza socialnega podjetništva

PREDNOSTI	SLABOSTI
- tradicionalno močan čut za solidarnost med prebivalci; - zavedanje že utečenih oblik in tradicije socialnega podjetništva v Sloveniji (zasebni zavodi, invalidska podjetja in zaposlitveni centri...), vključno s tradicijo zadružništva; - številčno stabilen obseg nevladnih organizacij v zadnjih 20ih letih; - možnost statističnega spremljanja, analiz in s tem večja prepoznavnosti socialnih podjetij v prihodnje z vpisom v evidenco socialnih podjetij; - prvič sprejete zakonske podlage za razvoj socialnega podjetništva (Zakon o socialnem podjetništvu); - ustanovitev Sveta za socialno podjetništvo kot pomembnega dejavnika za oblikovanje politike socialnega podjetništva; - cilji razvojnih politik omogočajo umestitev socialnega podjetništva v širok spekter dejavnosti; - obstajajo ukrepi/spodbude za zaposlovanje ciljnih skupin invalidov in težje zaposljivih brezposelnih oseb;	- nepravilna uporaba in zmeda pri uporabi izrazov vezanih na namen, načela in cilje socialnega podjetništva; - pomanjkljivo razumevanje pomena in umestitve socialnega podjetništva ter njegovih koristi tako na nacionalni kot na regionalni/lokalni ravni; - negativni prizvok področja kot dediščine nedemokratske družbene ureditve; - nerazviti mehanizmi statističnega in analitičnega spremljanja socialnega podjetništva; - nepovezanost civilne sfere z gospodarstvom; - neenaka obravnava nekaterih pravnih oblik socialnega podjetništva pri ukrepih spodbujanja podjetništva, predvsem pri dostopu koriščenja instrumentov podpornega okolja za podjetništvo; - razpršeni in neusklajeni zakonodajni okviri in podporni mehanizmi; - omejenost, razpršenost in nepovezanost sredstev za izvajanje ukrepov; - nestimulativne davčne spodbude;

- zakonodaja omogoča pridobitev koncesij za razvoj socialnih storitev in podpore razvoju podjetništva; - obstajajo podporne organizacije (vstopne točke VEM, regionalne razvojne agencije), ki lahko spodbujajo razvoj socialnega podjetništva; - obstajajo ukrepi za investicijske podpore socialnemu podjetništvu na podeželju; - poudarek projektom razvoja socialnega podjetništva in socialne vključenosti ranljivih skupin oseb na trgu dela, ki so sofinancirani iz sredstev Evropskega socialnega sklada veljavne finančne perspektive ter načrtovanje izvajanja projektov s tem namenom tudi v naslednji finančni perspektivi 2013-2020; - -obstoj pobude Cradle to Cradle (Od zibke do zibke) za oblikovanje ali prenos dobrih praks na področju trajnostnega delovanja podjetij; - obstajajo številne iniciative v lokalnih okoljih.	- obstoječe podporne mreže so med seboj slabo povezane in premalo usmerjene v prepoznavanje priložnosti za razvoj socialnega podjetništva, kot generatorju gospodarske rasti; - pomanjkanje podjetniškega pristopa pri razvoju iniciativ za uvajanje storitev/produktov socialnih podjetij; - pomanjkljiva usposobljenost managementa v socialnem podjetništvu; - nezadostno povezovanje različnih spodbud in ukrepov pri razvoju posameznih iniciativ.
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
- socialno podjetništvo ima evropsko prepoznan potencial za prispevek k gospodarski rasti, posebno v kriznih razmerah;	- uporaba mehanizmov in načel socialnega podjetništva v namene, ki niso v skladu z načeli in vrednotami socialnega podjetništva;

- sistematična finančna in vsebinska podpora socialnemu podjetništvu na ravni Evropske unije (socialnemu podjetništvu prilagojeni finančni instrumenti in programi); - socialno podjetništvo je generator regionalnega in lokalnega razvoja; - povečati prepoznavnost socialnega podjetništva in vedenje o načelih socialnega podjetništva; - primerno okolje za socialno in delovno vključevanje oseb iz ranljivih skupin, ki na trgu dela težje najdejo primerno zaposlitev in drugih skupin na trgu dela; - nadgradnja javnega naročanja tudi v smeri doseganja pozitivnega socialnega učinka, podobno kot zeleno javno naročanje in vodnik »Buying Social«; - pričakovane spremembe na področju pomoči po pravilu »de minimis«; - možnost povezovanja z družbeno odgovornimi podjetji; - prepoznavna in odprava administrativnih ovir v postopku implementacije Zakona o socialnem podjetništvu in podzakonskih aktov; - prilagoditev zakonodaje s področja podpornega okolja za podjetništvo s	- kratkotrajne rešitve za razvojne probleme, ki zahtevajo sistemski pristop reševanja; - socialno podjetništvo enačiti z nevladnim sektorjem; - socialno podjetništvo enačiti s socialno politiko; - neprepoznavanje potenciala socialnega podjetništva na strani ministrstev, ki skladno z Zakonom o socialnem podjetništvu zagotavljajo izvajanje politike razvoja vsak na svojem delovnem področju; - nadomeščanje javnih storitev izključno v obliki socialnega podjetništva.

ciljem zagotavljanja dostopa socialnih podjetij do instrumentov podpornega okolja.	

Vir: Strategija (2012, 8–10).

Kot lahko vidimo po SWOT analizi je v Sloveniji veliko možnosti za razvoj socialnega podjetništva. Med prednosti lahko vsekakor štejemo poznavanje in zavedanje že utečenih oblik in tradicije socialnega podjetništva v Sloveniji. S tem mislimo predvsem na zasebne zavode, invalidska podjetja in zaposlitvene centre. Prednost razvoja socialnega podjetništva je tudi sprejeta zakonska podlaga ter ustanovitev Sveta za socialno podjetništvo, saj je le-ta pomemben dejavnik za oblikovanje politike socialnega podjetništva. Prednosti so tudi ukrepi oziroma spodbude za zaposlovanje ciljnih skupin invalidov in težje zaposljivih brezposlenih oseb ter poudarek projektom razvoja socialnega podjetništva in socialne vključenosti ranljivih skupin oseb na trgu dela.

Slabosti Strategija vidi v nepravilni uporabi in zmedi pri uporabi izrazov vezanih na namen, načela in cilje socialnega podjetništva. Velika slabost je tudi razpršen in neuskladen zakonodajni okvir in slabi podporni mehanizmi ter nestimulativne davčne spodbude. Kot študentka kadrovskega menedžmenta pa vidim slabost predvsem v pomanjkanju podjetniškega pristopa pri razvoju iniciativ za uvajanje storitev in/ali produktov socialnih podjetij in pa v pomanjkljivi usposobljenosti menedžmenta v socialnem podjetništvu.

Priložnosti Strategija vidi v tem, da ima socialno podjetništvo evropsko prepoznan potencial za prispevek k gospodarski rasti, socialnemu podjetništvu pa so prilagojeni tudi finančni instrumenti in programi. Pomembno je tudi to, da je socialno podjetništvo generator regionalnega in lokalnega razvoja, lahko pa tudi pripomore k povečanju prepoznavnosti socialnega podjetništva ter vedenje o načelih socialnega podjetništva.

Nevarnosti pa Strategija vidi predvsem v uporabi mehanizmov in načel socialnega podjetništva v namene, ki niso v skladu z načeli in vrednotami socialnega podjetništva. Prav tako se socialno podjetništvo ne sme enačiti s socialno politiko in z nevladnim sektorjem. Nevarnost je tudi v neprepoznavanju *»potenciala socialnega podjetništva na strani ministrstev, ki skladno z Zakonom o socialnem podjetništvu zagotavljajo izvajanje politike razvoja vsak na svojem delovnem področju«* (Strategija 2012).

Evropska komisija je leta 2012 objavila tako imenovani Sveženj o zaposlovanju z naslovom *»K okrevanju s številnimi delovnimi mesti«* oziroma *Towards job-rich recovery* (European Commission 2012). Komisija v tem svežnju izpostavi gospodarske panoge prihodnosti, kjer delovna mesta nastajajo navkljub krizi. Ta delovna mesta so:

- *»povezana z varovanjem okolja,*
- *v zdravstvu, negi in osebnih storitvah ter*
- *v informacijski in komunikacijski tehnologiji«* (Strategija 2012, 6).

Po Strategiji pa so hkrati to panoge, od katerih pričakujemo, da bodo pokrile velik del povpraševanja in potreb izzivov sodobnega okolja, predvsem na *»področju varovanja okolja, demografskih sprememb in globalizacije«* (Strategija 2012). Nedvomno pa so to tudi panoge, ki predstavljajo velik potencial za razvoj socialnega podjetništva v Sloveniji. Razvoj socialnega podjetništva naj zato temelji predvsem na:

- *»potencialu socialnega podjetništva za gospodarsko rast,*
- *potencialu socialnega podjetništva za dvig blaginje državljanov,*
- *potencialu socialnega podjetništva za odpiranje novih, stabilnih delovnih mest na lokalni ravni,*
- *potencialu socialnega podjetništva za zmanjševanje revščine in brezposelnosti, tudi oseb iz ranljivih skupin,*
- *potencialu socialnega podjetništva za inovativne in kreativne odgovore na izzive demografskih sprememb, varovanje okolja in globalizacije«* (Strategija 2012, 7).

Po mnenju Kores (Petkovšek Štakul 2013) Strategija predvsem napoveduje promocijo in izobraževanje o socialnem podjetništvu ter povečuje spodbude v okviru zaposlovanja ranljivih ciljnih skupin. Najbolj jo moti izpuščena usmeritev glede financiranja socialnih podjetij, saj meni, da je ravno financiranje bistven problem. Stritar pa meni, da je največji problem predvsem v pomanjkanju kvalitetnega znanja s področja socialnega podjetništva. Meni, da *»bi bilo bistveno bolj učinkovito nameniti denar konkretnim socialnim podjetjem v obliki nepovratnega zagonskega kapitala«*, kot pa da je del denarja namenjen podjetniškemu svetovanju. Kores (Pavlin 2013) prav tako meni, da je Slovenija v primerjavi s tujino zelo nevhvaležna, kar se tiče financiranja socialnega podjetništva. Meni, da je to zato, ker je v tujini večji tržni potencial, večje in boljše sprejemanje socialnega podjetništva in njegovo

razumevanje. Več je tudi potencialnih možnosti za pridobitev investicijskih sredstev, donacij, posojil in podobnega.

3 Socialno podjetništvo v gostinstvu

O tem, kaj socialno podjetništvo je, sem napisala že veliko. Kot primer dobre prakse socialnega podjetništva na področju gostinstva bom v nadaljevanju predstavila slovenski primer, to je Gostilna dela. Dodala pa bom tudi druge primere v Sloveniji, ki se mi zdijo uspešni in jih je potrebno vsekakor omeniti.

Gostinstvo predstavlja področje poslovanja na katerem vlada izjemno velika konkurenca. Pogoji za opravljanje gostinske dejavnosti so zapisani v Zakonu o gostinstvu (ZGos-UPB2) in jasno določajo pravila delovanja. Ker je gostinskih obratov v Sloveniji veliko, kot bomo videli kasneje, jih je bilo leta 2000 v Sloveniji več kot 7000. Ravno zato se morajo podjetniki, ki se odločajo za posel v gostinstvu, zelo dobro pozanimati kakšni so trenutni trendi v gostinstvu. Ker pa je v porastu tudi socialno podjetništvo, so nekateri podjetniki to uspeli uspešno združiti (kot na primer primer Gostilne dela, ki sledi v nadaljevanju). V Sloveniji je bilo leta 2000 po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije 7462 gostinskih obratov. V to število so vključeni hoteli, gostišča, restavracije, bari, itd. Kot gostilne smo imeli registriranih 363 obratov (Statistični urad Republike Slovenije 2001). Mislim pa, da se je število gostinskih obratov v 14 letih precej povečalo, zato je številka verjetno veliko višja. Po evidenci registriranih socialnih podjetij, ki jo je objavilo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, imamo trenutno registriranih 52 socialnih podjetij, ki delujejo na področju Slovenije. Med vsemi socialnimi podjetji v Sloveniji je samo eno podjetje, ki je registrirano kot restavracija in gostilna (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014). Ostala podjetja, ki so registrirana, so po večini registrirana kot druge nerazvrščene dejavnosti in se nekatere ukvarjajo tudi z gostinstvom (Evidenca socialnih podjetij 2014). Kužet meni, da je priložnosti za opravljanje družbenokoristnih dejavnosti, ki naj bi sodile med socialno podjetništvo (socialno varstvo, organiziranje mladinskega dela, ekološka proizvodnja hrane, socialni turizem in podobno) v Sloveniji še vedno premalo (Kužet 2012). Zato menim, da je na področju socialnega podjetništva še veliko neizkoriščenega potenciala. Ta neizkoriščen potencial pa bi lahko vsekakor izkoristili na področju gostinstva.

Kot bomo videli v primeru Gostilne dela, je bil namen podjetja CenterKontura, s pomočjo Evropskega socialnega sklada, iz katerega so pridobili dobrih 200.000 evrov, postaviti temelje za preizkus obstoja socialnega podjetja, ki bi združeval gostinsko dejavnost in učni prostor za usposabljanje in zaposlovanje ranljivih skupin mladih (Grmadnik 2011).

V Sloveniji imamo trenutno kar nekaj uspešnih gostiln, ki delujejo kot socialna podjetja. Ena izmed njih je že omenjena Gostilna dela, druga gostilna, ki se prav tako nahaja v Ljubljani pa je gostilna Druga violina. Gostilna ima drugačen koncept delovanja, saj zaposluje osebe s posebnimi potrebami.

Druga violina tako opravlja vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji. To je organizirana oblika varstva, ki omogoča zaposlovanje odraslih invalidnih oseb, ter jim v skladu z njihovimi zmožnostmi daje priložnost aktivnega vključevanja v družabno življenje in stabilno delovno okolje z možnostjo opravljanja koristnega dela (Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič 2014).

Uspešen je tudi Zavod za ustvarjanje priložnosti za mlade S. Z ustanovitvijo S akademya, so v okviru projekta S project razvili izobraževalni sistem, s katerim v okviru šestmesečnega usposabljanja brezposelnim mladim omogoča, da s trdim delom, učenjem in pridobivanjem znanja s področja gostinstva dosežejo svoje cilje in dobijo zaposlitev (S akademya 2014). Usposabljanje poteka v restavraciji Dama v Ajdovščini, mladim pa omogoča, da s programom pridobijo potrebno izobraževanje in izkušnje. Po končanem usposabljanju opravljajo izpit nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) in si tako pridobijo naziv pomočnik kuharja. V okviru Zavoda za ustvarjanje priložnosti za mlade S trenutno delujejo tri restavracije (Zavod za ustvarjanje priložnosti za mlade S 2014).

Kot vidimo je socialno podjetništvo v gostinstvu v Sloveniji še v povojih, ampak vse kaže na to, da se stanje izboljšuje. Vedno več uspešnih podjetnikov se odloča za socialno podjetništvo, saj želijo nekaj vrniti družbi in okolju v katerem delujejo. Mislim, da je gostinstvo področje, ki ima zaenkrat še neizkoriščen potencial kar se tiče socialnega podjetništva. Ker pa je konkurenčnost na področju gostinstva precejšnja, pa mislim, da morajo biti podjetniki pri svojem delu inovativni.

3. 1 Primer dobre prakse v Sloveniji: Gostilna Dela

Za slovenski primer socialnega podjetništva sem si izbrala Gostilno dela, ki deluje pod okriljem podjetja CenterKontura d.o.o. Za začetek bom predstavila podjetje CenterKontura d.o.o., nato pa bom predstavila še samo Gostilno dela.

3. 1. 1 CenterKontura d.o.o.

Podjetje CenterKontura d.o.o. je bil ustanovljen leta 1996. Ustanovljen je bil predvsem kot svetovalno, izobaževalno in založniško podjetje. Pozneje so v podjetju razvili še ostale dodatne storitvene programe. Na primer: agencija za zaposlovanje, zaposlitvena rehabilitacija, socialno varstvo, raziskovalne dejavnosti ter proizvodne programe, ki so primerni predvsem za zaposlovanje invalidov.

Politika kakovosti družbe temelji predvsem na zavezanosti k odličnosti, k nenehnemu izboljševanju storitev in izdelkov, procesov in kompetenc zaposlenih ter usmerjenosti k uporabniku. Za stalno izboljševanje kakovosti podjetja pa so odgovorni tako vodstvo družbe kot tudi zaposleni (CenterKontura 2014).

Poslanstvo družbe je izobraževanje, usposabljanje in zaposlovanje invalidov in drugih oseb iz ranljivih skupin z namenom izboljšanja njihove zaposljivosti, kakovosti življenja uporabnikov, krepitev njihove notranje moči in vključevanje v družbo. Vizija družbe je predvsem slediti novim znanjem in postati eden pomembnejših ponudnikov storitev na področju svetovanja, usposabljanja in zaposlovanja invalidov ter drugih ranljivih skupin. Vrednota družbe pa so:

- *»delovanje v skladu s politiko odličnosti in uveljavljanja strokovnosti pri delu z uporabniki in za uporabnike,*
- *zagotavljanje ustvarjalnosti in inovativnosti, raznolikosti in odgovornosti, sodelovanja in timsko delo ter*
- *zagotavljanje enakopravnosti in spoštovanja posameznika«* (interno gradivo 2014).

Razvoj družbe temelji na sprejetih dolgoročnih strateških usmeritvah in ciljih. Osnovna razvojna usmeritev družbe je z različnimi programi oziroma dejavnostmi zagotavljati kakovostno usposabljanje in zaposlovanje invalidov in razvijanje kakovostnih razmer za učinkovito in uspešno delo ter zaposlovanje invalidov glede na njihove delovne zmožnosti in interese. Sprejete dolgoročne strateške usmeritve družbe so:

- *»razvoj različnih storitvenih in proizvodnih dejavnosti v funkciji usposabljanja in zaposlovanja invalidov in drugih oseb iz ranljivih skupin,*
- *povečanje prepoznavnosti družbe kot partnerja pri razreševanju problematike invalidov in drugih oseb iz ranljivih skupin,*

- *povečanje obsega in razširitev različnih poslovnih in drugih kooperantskih dejavnosti,*
- *stalen razvoj in strokovna rast zaposlenih*« (interno gradivo 2014).

Glavni dolgoročni razvojni cilji in usmeritve družbe pa so:

- *»razvoj produktivnih delovnih mest, primernih za invalide in druge osebe iz ranljivih skupin,*
- *kakovostno izvajanje programov usposabljanja in zaposlovanja za invalide in druge osebe iz ranljivih skupin,*
- *koristna uporaba znanj in usposobljenosti zaposlenih delavcev,*
- *uporaba vseh zakonskih olajšav pri zaposlovanju invalidov in drugih ranljivih skupin*« (interno gradivo 2014).

3. 1. 2 Gostilna dela

Gostilna dela je projekt CenterKontura d.o.o., ki je rezultat uspešnega projekta Tovarna delavstop v svet dela, ki je potekal v letu 2010 in 2011. S tem projektom je družba CenterKontura začela *»razreševati problem socialne izključenosti in zaposlovanja ranljive skupine mladostnikov, starih med 17 in 25 let, ki jim zaradi nedokončane izobrazbe ali čustvenih in vedenjskih motenj grozi nevarnost prehoda v dolgotrajno brezposelnost in s tem socialno izključenost*« (interno gradivo 2012). Projekt se je izvajal v okviru javnega razpisa za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in je bil sofinanciran s sredstvi Evropskega socialnega sklada (Sukič 2013). Gostilna dela pa je po 1. novembru 2011 nadaljevala svojo družbeno vlogo pod okriljem nosilca projekta družbe CenterKontura d.o.o.

Koncept Gostilne dela je predvsem poklicno učenje mladih. Njihova posebnost je *»zaposlovanje mladih starih med 17. in 25. letom brez dokončane srednješolske izobrazbe v gostinski dejavnosti. Glavni cilj usposabljanja mladih je pridobivanje in razvijanje splošnih delovnih navad in izkušenj, spodbujanje samostojnosti ter pridobivanje konkretnih znanj za delo v gostinstvu*« (interno gradivo 2012). Poleg tega delujejo tudi kot učna delavnica za mlade iz ranljive ciljne skupine na trgu dela v gostinski dejavnosti. V okviru učne delavnice tako nudijo celovit paket storitev poklicnega učenja v gostinski dejavnosti za poklica pomočnik/pomočnica kuharja in pomočnik/pomočnica natararja (interno gradivo 2012).

V Gostilni dela »usposabljanje poteka v okviru redne zaposlitve v obdobju sedmih mesecev. Po uspešno zaključenem enomesečnem poskusnem delu na izbranem delovnem mestu se udeleženci vključijo v šestmesečni program usposabljanja. Udeleženec ima po uspešno opravljenem usposabljanju možnost opravljanja pridobitve certifikata nacionalne poklicne kvalifikacije za izbrani poklic, ki ga v celoti financira delodajalec« (interno gradivo 2012). Sredstva za usposabljanje pridobijo preko kupcev in uporabnikov storitev ter donatorjev učnih delavnic oziroma posameznih usposabljanj mladih. Na ta način se mladi, ki so vključeni v program usposabljanja pripravijo na uspešnejši in lažji vstop v svet dela in izboljšajo svojo konkurenčnost na trgu dela. V Gostilni dela poudarjajo, da so rezultati poslovanja in ves dobiček namenjeni izključno kritju nastalih stroškov iz gostinske dejavnosti ter za zaposlovanje in usposabljanje mladih, kar pa so glavne značilnosti socialnega podjetja (interno gradivo 2012). Menijo, da se socialna gostilna od navadne razlikuje predvsem po tem, da je učna baza, ki naj bi postala neprofitni inkubator za zaposlovanje mladih iz ranljivih socialnih skupin (Belovič 2011).

Gostilna dela pa je primerljiva s primerom, ki ima zelo močno medijsko in svetovno podporo. Ta primer je Fundacija Jamieja Oliverja, Fifteen Apprentice Programme (v nadaljevanju FAP). Primer bom izpostavila zato, ker mislim, da je koncept obeh poslovnih idej zelo podoben. Oba primera se ukvarjata z zaposlovanjem mladih iz ranljivih socialnih skupin. FAP je enoletni program uvajanja mladih, ki združuje učenje na podlagi zaposlitve, teoretičnega dela ter osebnega razvoja. Vsako leto septembra zaposlijo osemnajst brezposelnih mladih, ki so stari med 18 in 24 let ter jih izučijo kot profesionalne kuharje. Vsi mladi, ki se prijavijo na usposabljanje morajo izpolnjevati nekatere pogoje:

- stari morajo biti med 18 in 24 let, ko se začne usposabljanje,
- ne smejo biti v izobraževalnem sistemu ali v usposabljanju ter ne smejo biti zaposleni,
- ne smejo imeti dokončane srednje šole,
- živeti morajo v okolici Londona (gostilna se nahaja v Londonu),
- za delo morajo biti na razpolago eno leto (za čas trajanja usposabljanja) in
- znati morajo angleško (Jamie Oliver Food Foundation 2014).

FAP deluje v restavraciji Jamie Oliver's Fifteen v središču Londona in je ena izmed bolj uspešnih restavracij v mestu. Projekt je imel in še vedno ima zelo močno medijsko pozornost prav zaradi ustanovitelja fundacije in projekta, sledijo pa mu podjetniki in kuharji po celem

svetu, tudi v Sloveniji (na primer: Gostilna dela in Zavod za ustvarjanje priložnosti za mlade S).

Tako kot Gostilna dela tudi v FAP delujejo na principu, da gre ves dobiček od restavracije za pokritje stroškov in plače ter za nadaljni razvoj in usposabljanje novih generacij mladih kuharjev (Jamie Oliver Food Foundation 2014).

Gostilna dela je tako oblika socialnega podjetja, ki zajema oba tipa, tako tip A kot tudi tip B (Destovnik 2014). Direktorica Gostilne dela, s katero sem opravila intervju, meni, da spadajo pod oba tipa zaradi tega, ker opravljajo dejavnosti, ki so definirane kot trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva, poleg tega pa še zaposlujejo in usposabljuje osebe iz ranljivih skupin, to so predvsem mladi, ki so brez izobrazbe in iz socialno ogroženih družin. Direktorica vidi prednosti socialnega podjetništva predvsem v pomoči mladim. Kar pa se tiče prednosti v panogi v kateri delujejo, vidi prednost predvsem v tem, da je socialno podjetništvo na področju gostinstva precej nov pojem v Sloveniji, tako da obstaja veliko prostora za konkurenčnost in inovativnost. Kot slabost je direktorica izpostavila predvsem način financiranja s strani države, ki je kljub sprejeti Strategiji zelo pomanjkljivo in se ne izvaja popolnoma, je pa vsekakor korak v pravo smer. Direktorica meni, da se socialno podjetništvo na področju gostinstva v Sloveniji vsekakor razvija v pravo smer, saj se ustanavlja vedno več gostiln, ki delujejo kot učne delavnice ali izobraževalni centri za pomoč ranljivim skupinam ljudi (Destovnik 2014).

Gostilna dela trenutno zaposluje štiri osebe, ki so zaposlene za nedoločen polni delovni čas. Poleg tega pa sta na strokovnem usposabljanju dva zaposlena, ki se usposabljata za delo kot pomočnik natakarja in pomočnik kuharja. V času pisanja mojega diplomskega dela sta dva mlada, ki sta se usposabljala uspešno zaključila usposabljanje in pridobila vsak svoj naziv poklica ter tudi dobila redno zaposlitev v gostinstvu. Kar kaže na to, da sistem, ki ga imajo deluje in tudi v praksi pomaga mladim (Destovnik 2014). V Gostilni dela so mnenja, da delajo dobro in da sledijo načelom socialnega podjetništva. V prihodnosti si želijo usposobiti čim več mladih iz ranljivih socialnih skupin in jim pomagati, da pridejo do ustrezne izobrazbe in posledično tudi do zaposlitve.

4 Sklep

Socialno podjetništvo je nedvomno tema, ki je izredno zanimiva tako za podjetnike kot tudi za širšo javnost. Je oblika podjetništva, ki deluje v javno dobro ter v sodelovanju z okolico. Predvsem je pomembno to, da vrača nekaj v svoje okolje in v skupnost v kateri deluje. Kljub temu pa menim, da se v Sloveniji premalo zavedamo pomena socialnega podjetništva.

V diplomski nalogi sem si zastavila raziskovalno vprašanje, ki se glasi: *»Kakšen je potencial in kakšne so možnosti razvoja socialnega podjetništva na področju gostinstva v Sloveniji?«*, zato bom nanj sedaj, ko sem se poučila o socialnem podjetništvu, tudi poskušala odgovoriti. Iz predelane literature, prebranih člankov, internetnih forumov ter intervjuja z direktorico Gostilne dela sem prišla do zaključka, da ima socialno podjetništvo v Sloveniji na področju gostinstva vsekakor potencial, saj na tem področju deluje razmeroma malo podjetij. Razlog za tako malo število socialnih podjetij v Sloveniji (trenutna številka je 52 podjetij) osebno vidim v financiranju in pomoči države. To mnenje sem izpostavila tudi v prejšnjih delih diplomske naloge.

Vsekakor pa so možnosti za razvoj socialnega podjetništva na omenjenem področju po mojem mnenju precej velike. V Sloveniji trenutno delujejo tri zelo uspešne gostilne, ki delujejo po načelu socialnega podjetništva in sem jih v diplomskem delu že omenila, poleg tega pa verjetno obstaja še kakšna, ki ni medijsko tako prepoznavna. Ravno zaradi tega, ker je to področje še neizkoriščeno, je tu prostor za nove in inovativne ideje, ki bi prinesle spremembe v slovenskem gostinstvu in gospodarstvu nasploh. Socialni podjetniki morajo biti v vsakem primeru zelo inovativni, še posebej pa morajo biti inovativni gostinci, saj gostilne, restavacije in bare najdemo na vsakem koraku. Malo pa je takih, ki nas pritegnejo s svojim izgledom, ponudbo ali pa s konceptom svoje dejavnosti. Primeri, ki sem jih v diplomskem delu izpostavila so dokaz, da je tudi socialno podjetništvo lahko uspešen posel, ki prinša dobiček in še bolj pomembno, vrača dobro nazaj v družbo. Socialno podjetništvo je po Srdoč (Srdoč 2013) veliko več kot le zaposlovanje ranljivih ciljnih skupin, saj krepi družbeno odgovornost in solidarnost, pri tem pa spodbuja sodelovanje zaposlenih pri oblikovanju pomembnih odločitev pri razvojnih strategijah podjetja.

Pri zaključnem pisanju moje diplomske naloge sem prišla do zaključka, da je socialno podjetništvo korak v pravo smer in pozitivno za razvoj današnje družbe. Nekateri posamezniki, ki so si upali in postavili temelje za zagon socialnega podjetništva v Sloveniji, v

obliki, ki jo poznamo danes, si vsekakor zaslužijo veliko priznanje in podporo okolice, saj za razliko od klasične oblike podjetništva nekaj vračajo nazaj v svoje okolje.

5 Literatura

1. Belovič, Mario. 2011. Učilnica pod krinko gostilne. *Delo*, 16. maj. Dostopno prek: <http://www.delo.si/zgodbe/ozadja/ucilnica-pod-krinko-gostilne.html> (7. avgust 2014).
2. Bornstein, David in Susan Davis. 2010. *Social Entrepreneurship: What Everyone Needs to Know*. Dostopno prek: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzMxMjI0MF9fQU41?sid=e2ccccf3-f93a-491f-910a-b76902cb4edb@sessionmgr4002&vid=7&format=EB&rid=4> (5. maj 2014).
3. *Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič*. Dostopno prek: <http://www.center-db.si/> (12. avgust 2014).
4. CenterKontura d.o.o. 2012. *Gostilna dela–poklicno učenje mladih*. Ljubljana: interno gradivo.
5. --- 2014a. Dostopno prek: <http://www.centerkontura.si/> (1. avgust 2014).
6. --- 2014b. *Politika kakovosti v družbi CenterKontura d.o.o.* Ljubljana: interno gradivo.
7. Destovnik, Tita. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 5. maj.
8. European Commission. 2012. *Towards job-rich recovery*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/news/employment/120419_en.htm (8. junij 2014).
9. Grmadnik, Jerneja. 2011. Socialno podjetništvo lahko da delo težje zaposljivim. *Delo*, 10. december. Dostopno prek: <http://www.delo.si/gospodarstvo/posel-in-denar/socialno-podjetnistvo-lahko-da-delo-tezje-zaposljivim.html> (12. avgust 2014).
10. *Jamie Oliver Food Foundation*. Dostopno prek: <http://www.jamieoliverfoodfoundation.org.uk/> (12. avgust 2014).
11. KFU forschung Austria. 2007. *Study on practices and policies in the social enterprise sector in Europe. Country fiches. Country fiches–Slovenia*. Dostopno prek: file:///C:/Users/Tine/Downloads/study_social_enterprises_all_country_fiches_3407.pdf (10. maj 2014).
12. Kužet, Zora. 2012. Socialno podjetništvo–izziv. *Večer*, 28. maj. Dostopno prek: <http://tomaz-stritar.si/wp-content/uploads/2013/12/%C4%8Casopis-Ve%C4%8Der-Socialno-podjetni%C5%A1tvo-izziv.pdf> (23. avgust 2014).
13. *Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.mddsz.gov.si/> (16. maj 2014).
14. --- 2012. *Strategija razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article//7189/ (15. maj 2014).

15. --- 2014. *Evidenca socialnih podjetij*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/socialno_podjetnistvo/evidenca_so_p/ (23. avgust 2014).
16. Pavlin, Barbara. 2013. Socialno podjetništvo: Pot v zdravo in trajnostno skupnost. *Delo*, 12. julij. Dostopno prek: <http://www.delo.si/gospodarstvo/okolje/socialno-podjetnistvo-pot-v-zdravo-in-trajnostno-skupnost.html> (8. junij 2014).
17. Petkovšek Štakul, Jana. 2013. Hiter, a premalo ambiciozen korak. *Dnevnik*, 27. julij. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/posel/zaposl/hiter-a-premalo-ambiciozen-korak-> (8. junij 2014).
18. *Pravilnik o spremljanju poslovanja socialnih podjetij*. Ur. l. RS 35/13. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11536> (16. maj 2014).
19. Rebernik, Miroslav, Polona Tominc in Ksenija Pušnik. 2010. *Slovensko podjetništvo v letu krize*. Maribor. Univerza v Mariboru: Ekonomsko–poslovna fakulteta.
20. Slapnik, Tadej. 2010. Pojem in razvoj socialnega podjetništva. V *Strokovno tematska konferenca socialno podjetništvo–izzivi in perspektive*, ur. Goran Milošević, Zdenka Kovač in Bojan Radej, 14–21. Murska Sobota: Pribinovina.
21. Social Business Initiative. 2014. *COM 2011/682/2*. Dostopno prek: <http://www.socialeconomy.eu.org/> (6. junij 2014).
22. *Social Economy Europe*. Dostopno prek: <http://www.socialeconomy.eu.org/> (6. maj 2014).
23. Socialni inovatorji. 2014. *Socialno podjetništvo v Evropski uniji*. Dostopno prek: <http://www.socialni-inovatorji.si/knjiga/socialno-podjetnistvo/27-socialno-podjetnistvo-v-evropski-uniji> (7. maj 2014).
24. Srdoč, Eva. 2013. Podpora mladim socialnim podjetnikom. *Finance*, 15. oktober. Dostopno prek: <http://www.finance.si/8349367/Podpora-mladim-socialnim-podjetnikom> (12. avgust 2014).
25. Statistični urad Republike Slovenije. 2001. *Gostinski obrati, njihova zmogljivost po številu sedežev in osebe, ki delajo v njih, po vrstah obratov*. Dostopno prek: http://www.stat.si/letopis/2001/27_01/27-02-01.asp?jezik=en (23. avgust 2014).
26. Sukič, Nataša. 2013. Cilj je, da se mladi iz ranljive skupine usposobijo za delo. *Revija ZSU*, 24. januar. Dostopno prek: <http://revija.zsu.si/?p=961> (27. avgust 2014).
27. *Uredba o določitvi dejavnosti socialnega podjetništva*. Ur. l. RS 54/2012. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=109384> (16. maj 2014).

28. *Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP)*. Ur. l. RS 20/2011. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=102703> (16. maj 2014).
29. *Zavod za ustvarjanje priložnosti za mlade S*. Dostopno prek: <http://sproject.org/> (12. avgust 2014).
30. Zidar, Romana in Lilijana Rihter. 2010. Vključevanje ranljivih skupin v programe socialnega podjetništva s perspektive socialnega dela. V *Strokovno tematska konferenca socialno podjetništvo–izzivi in perspektive*, ur. Goran Milošević, Zdenka Kovač in Bojan Radej, 66–85. Murska Sobota: Pribinovina.
31. Zidar, Romana. 2013. *Socialno podjetništvo*. Dostopno prek: <http://content.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/35EB8EA4-5F36-4EE3-BAADB5A39EB19602/FinalDownload/DownloadId2B053E31C768E24AD9FFDA854B9B1422/35EB8EA4-5F364EE3AADB5A39EB19602/ContentServer.asp?T=P&P=AN&K=91762144&S=R&D=sih&EbscoContent=dGJyMNHX8kSep7A4yOvqOLCmr0yep65Srqu4Sa%2BWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGssEuwrK5KuePfgeyx43zx> (5. maj 2014).

Priloga

Priloga A: Intervju z direktorico Gostilna dela

Spoštovani,

prosila bi Vas, da izpolnite anketni vprašalnik, ki je pred vami, saj mi bodo Vaši odgovori bistveno pomagali pri izdelavi diplomske naloge na temo socialnega podjetništva v Sloveniji na področju gostinstva. Diplomsko nalogo opravljam na Fakulteti za družbene vede, UL, pod mentorstvom red. prof. dr. Aleksandre Kanjuo Mrčela.

Za izpolnjen vprašalnik se vam že vnaprej zahvaljujem.

Maruša Pavlin

1. Prosim Vas, da na kratko opišete vaše podjetje.

Gostilna dela je rezultat projekta Tovarna dela–Vstop v svet dela. Deluje pod okriljem podjetja CenterKontura d.o.o., naša posebnost pa je zaposlovanje in usposabljanje mladih med 17. in 25. letom starosti brez dokončane srednješolske izobrazbe v gostinski dejavnosti. Naš glavni cilj usposabljanja mladih je pridobivanje in razvijanje splošnih delovnih navad in izkušenj, spodbujanje samostojnosti ter pridobivanje konkretnih znanj za delo v gostinstvu. Prav tako delujemo tudi kot učna delavnica za mlade.

2. V kateri tip socialnega podjetništva spadate? Tip A (trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva) ali tip B (zaposlovanje oseb iz 6. člena Zakona o socialnem podjetništvu).

Mislím, da Gostilna dela spada pod oba tipa socialnega podjetništva. Saj pod tip A spadamo, ker opravljamo dejavnosti, ki spadajo pod trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva, prav tako pa smo tudi tip B, saj zaposlujemo in usposabljamó osebe iz ranljivih skupin (mlade, ki so brez izobrazbe, osebe, ki so socialno ogrožene).

3. Prosim Vas, da opišete prednosti, ki jih imate kot socialno podjetje/invalidsko podjetje.

Kot prednost vsekakor štejem pomoč posameznim mladim, ki jim lahko pomagamo z našim programom usposabljanja. Prav tako je velik plus panoga v kateri delujemo. Socialno podjetništvo v Sloveniji na področju gostinstva vztrajno raste in zato je dobrodošla vsaka inovativna zamisel. Prav tako so velik plus ljudje, ki hodijo v našo gostilno. Okolica je dobro sprejela koncept gostilne kot učne delavnice in zato podajajo samo pozitivne kritike in pohvale.

4. Prosim Vas, da opišete slabosti, ki jih imate kot socialno podjetje/invalidsko podjetje.

Kot slabost lahko izpostavim financiranje države. Ministrstvo je sprejelo Strategijo, ki je na trenutke pomanjkljiva, ampak predstavlja korak v pravo smer. Problem nastane, ko se tega kar je napisano ne upošteva in ne izvaja. Menim, da ni dovolj dobrega podpornega okolja ter zadostne količine sredstev, da bi zagotovili vse potrebno za nemoteno delovanje celotnega sistema socialnega podjetništva.

5. Prosim Vas, da na kratko komentirate Zakon o socialnem podjetništvu. Kaj menite, da bi morali izboljšati, spremeniti, ali kaj je dobro napisano?

Zakon o socialnem podjetništvu je vsekakor nekaj pozitivnega in je korak v pravo smer. Kljub temu pa mislim, da je na nekaterih točkah še vedno precej pomanjkljiv. Tukaj predvsem mislim na nadzor delovanja socialnih podjetij, saj menim, da v Sloveniji socialno podjetništvo predstavlja nekaj kar se lahko izkorišča (finančno). Mislim, da se bo sčasoma pokazalo tudi v praksi kaj v Zakonu je potrebno spremeniti, dodati ali pa odvzeti. Vsekakor pa naj še enkrat poudarim, da je Zakon korak v pravo smer razvoja socialnega podjetništva.

6. Prosim Vas, da na kratko komentirate Strategijo razvoja socialnega podjetništva za obdobje 2013–2016.

Strategija je dobro razdelana, vendar ponovno kot Zakon ne upošteva prakse in je napisana preveč »površno«. Zelo dobro je razdelana teoretično, sploh kar se tiče analize SWOT je zelo dobro napisano. Pri Strategiji je dobro napisana tudi opredelitev socialnega podjetništva, saj vemo, da še vedno ni enotne definicije kaj socialno podjetništvo pomeni. Strategija pa to opredeli.

7. Kaj si na splošno menite o socialnem podjetništvu v Sloveniji? Ali se razvija v pravo smer, ali je že izgubilo svoj pomen?

Socialno podjetništvo v Sloveniji se vsekakor razvija v pravo smer. Menim, da je vedno več takšnih socialnih podjetnikov, ki si to zaslužijo biti, in niso samo socialni podjetniki po nazivu. V Sloveniji me moti samo to, da je vedno več samooklicanih strokovnjakov za socialno podjetništvo in delajo škodo vsem ostalim, ki se trudijo/trudimo za pozitiven razvoj socialnega podjetništva. Država pa še vedno nima nobenega mehanizma za omejitev tega.

Na splošno pa menim, da je socialno podjetništvo v Sloveniji nekaj dobrega in da se vedno več podjetnikov odloča za to vrsto podjetništva, ne več zaradi subvencij, ampak dejansko zaradi pomoči drugim.

8. Kaj menite o socialnem podjetništvu na področju gostinstva v Sloveniji?

Socialno podjetništvo na področju gostinstva se kot sem omenila že prej zelo razvija. Vedno več je gostiln, ki delujejo kot učne delavnice ali izobraževalni centri za pomoč ranljivim skupinam oseb. To vsekakor kaže na pozitiven razvoj socialnega podjetništva v gostinstvu, vsekakor pa upam, da bo tega vedno več.